

Երեսնական օրեան

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՃԸՆՏԱՆ ԹԱՀՐԻՐԱԹ

Հաճըն 18 յունվ. 1872

... խմբագիր .

Ամեն անգամ որ Կ. Պօլսէն լրագիր կընդունիմ, ազգային մասին մէջ հետաքրքրութեամբ կը փնտռեմ կարեւոր խորհրդածութիւններ և օգտակար խորհուրդներ գաւառայնոց վրայ . սակայն փոխանակ այդպիսեաց՝ կը տեսնեմ ցաւօք սրտի ունիչ վիճաքանութիւններ, թաղ. խորհրդոյ մը հրաժարման խնդիրը, կամ քարոզչի մը բանաստեղծական նամակը, Հայ լրագիրը որ ի Պօլիս, միայն Պօլսոյ համար կը գրեն, և Պօլսեցոց են միայն. գաւառացիին ալ Հայ է, անոր վիճակըն ալ ուշագրութեան կառնուին արդեօք մեր խմբագիրը . մի յուսար զայդ:

Գաւառացիք անխտիր ամենքն ալ մինչ ցայժմ անդորր օր անցուցած չունին, զի կէս-անկախ գաւառաց մէջ պէյէր և աղաներ, ատոնց արինք կը ծծեն, իսկ կանոնաւորեալ գաւառաց մէջ տէրութեան պաշտօնեայք կը գլխաւորեն, որոց արարից նայելով մարդ կը կարծէ թէ սոքա ուխտեալ են նեղելու չարաշին զհասարակութիւնը, և ընդհանրապէս խողովակն հայը, եւ ինկիլիզ՝ եմ ըսելով, իսկ Գաթուղիկ հայը եւ Ֆրէնք եմ ըսելով կապահովին, մէջ տեղը կը մնան մեր կըրօնակիցք . . . մեզ ալ Աստուած օգնութեան հասնի:

Ասկից բաւական տարիներ յառաջ Գոգանեան եղբարք ձեռքն էր քաղաքըս, և շնորհիւ Օսմանեան կառավարութեան թէ և բարձան այդ բռնաւորք, սակայն նոցա համբժաց եւ իւրեանց խրատատուն եղող թէվֆիք Մէհմետ անուն միւֆթին չլիքցուեցաւ, կարծես թէ Գոգանեանց յիշատակը անկորուստ մնալու համար. սոյն Միւֆթիի քրիստոնէութեան բացարձակ թշնամի, հարստահարող և կրօնամոլ անձ մը ինեւր խիտ շատեր կը վկայեն, և սոյն անձին համար թէ և բազմիցս բողոքներ եղաւ թէ ի Պատրիարքարան, թէ առ կուսակալն Ատանայի, և թէ առ Բ. Գուռն, սակայն ասկից երկու ամսոյ չուի յառաջ բարձր. Շէյխ-Իսխամի մէկ նամակը Պատրիարքարանէն ի Հաճըն եկաւ որոյ մէջ ի գարմանս և ի մեծ ցաւ Հաճընցոց, կարգարանար յիշեալ Միւֆթին Գիշ վերջը Ֆրէնկեան Յովհ. Էֆէնտի և Գիւր. Սիմէօն եպիսկոպոս Սէֆէրեան ի Հաճըն այց ելելով, իրենց հետ երկու բազմակնիք հանրազըրեր տարին միւֆթին համար, որոց մին առ կուսակալն և միւսը ի Պօլիս զրկուելու էր, սակայն այդ հանրազըրերուն ալ դեռ պատասխան մը չէր տրուած, երբ Սոյնորքնտիր սրբազան կաթողիկոսի միջոցաւ Սոյն Միւֆթէ-սարըֆէն հրաման եկաւ որ միւֆթին և իւր ոսոխք գան ու դատուին ի Սիս. ուստի բազմութիւ անձինք իրենց առանձին դատերուն համար գաղին ի Սիս, ոմանք չահեցան, ոմանք տուժեցին, և դատախազներէ երեքն ալ իրենց դատը կորուսանելով վեցամսեայ բանտարկութեան(1) դատապարտուեցան. ճիշդ այս միջոցին Ատանայէն հրաման մը եկաւ ի Սիս, որ Ֆրէնկեանի և Սէֆէրեան Սիմէօն Սրբազանի առ կուսակալն մատուցած հանրազրոյն պատասխանելով կըսէր որ՝ եթէ

(1) Համայն դատախազը միւֆթիի, ինչպէս նաեւ այդ վեցամսեայ բանտարկութեան դատապարտուողներն ալ Հայ են:

հաւատարմութեան արժանի անձինք գան ի Սիս կամ Սիսանայ և ապա. յուցանեն միւֆթիի վերադրեալ ամբաստանութիւնքը, միւֆթին պիտի հրաժարէր իսկոյն. պատրաստուեցան բազմութիւք Հայք և թիւրք և ճամբայ ելան, չի գիտեմք թէ ինչ պիտի լինի իւրեանց երթաւորուն վախճանը:

Կըսուի թէ միւֆթին ասկից ճամբայ ելած միջոցին ոսկւոյ ամենամեծ գումար մը տարած է իւր հետ՝ ի հարկին վատեւրու համար, յուսամք որ անկողմնասէր դատաւորաց աչքերը այդ ոսկւոյ փայլէն չեն յափշտակուիր:

Նաեւ պարտ անձին կը համարիմ իմացնել Ձեզ որ այս դատի մասին մեծ ջանք և խնամք տարած է Սոյն նորքնտիր Միւրտիչ Ա. Կաթողիկոսը, և ամէն կարելի միջոց ի գործ դրած է արդարութեանց և իրաւանց կատարման համար, ուստի համայն Հաճընցիքս, խոնարհաբար կը մատուցանեմք մեր խոնարհ շնորհակալիքը առ նորին սրբազնութիւնն:

Խնդրելով խմբագիր, որ հաճիք ձեր թերթին մէջ անկրն մը շնորհել նամակիս, կը վերջանեմ զայն, և կը մատուցանեմ ձեզ յարգանացս հաւաստին:

Շու պալատէքի Հաճըն մէքթու. պունտա տիգդաթա շաեան պիր գաշ նօգթա վար տըր, պիրինճիսի միւսմա. իլէյհ միւֆթինին իշկիւզարըղը իլէ, պիզիմ բաթրիքիսանէնին իհմալ վէ թէ. գասիւլի, պիր պիրինէ տապան տապանա զըտտ պուլունմագտա տըր, չիւնքի միւսմա. իլէյհ միւֆթինին ալէյհինտէ, խայլի սէնէտէն պէրու զուհու. ըա կէլմիշ վէ կէլմէքաէ օլան թէլէք. քիլէրին սահիհ օլմասը, եանըլ օլմասընտան երկզ գալթ զիեատտէ ալէլէ եագըն օլտուղու հալու, մէրգում հալիլէ, պիւթիւն գալու վէլթիլէ քէնտու. յի սալիէ չըգարմաեա չալըլմիշ, վէ պուրաեա մէքթուպարեազարագ, վէ իլթիմասյար պուլարագ, Շէյխիւլիս. լամ էֆէնտի հազրէթլէրինէ, քէնտիսինին իյի պիր գաթ օլմուշ օլմասընք գանտըրմիշ, վէ հիւսնի հալինէ տայիր թահսիլ իթտիրտիլի սէնանամէյէ, բաթրիքիսանէմիլզ վասըլթասըլլա նա. յիլ օլմուշ տուր, պունտան անլաշըլ տըղընա կէօրէ, բաթրիքիսանէ միւսմա. իլէյհ ալէյհինտէ զաթէն Պապը ալիլէ թագրիր իթմիշ օլմալ տըր, վէ թագրիրինին մուղայիրի օլարագ մէքթու թահսիլ քէնտույէ կէօնտէրիլմիշ պուլունմալ տըր, տիմէք տիր քիլ, քէնտի թագրիրինին իտատասը հէր նէ իմիշ իսէ եալանա չըգարմիշ տըր, վէ պունտան Հաճընլըլարըն հալլէրի ֆէնայէ սալ. տըգտան պաշգա, քէնտի նամուսլա. ընա տալի խայլէ կէլմիշ տիր, չիւնքի իյի թահգըթ իթմէմիշ օլտուղլա. ը պիր մատտէտէն տուրեք թագրիր իտէրէք քիւշիւք տիւլմիշ տիր. հալ պու. քի, բաթրիքիսանէնին հիշ պիր թագրիրինէ մուղայիրինտէ ճէվապ ալլընմալ տըր, չէօլլէ քիլ, բէք իյի թէֆթիլ վէ թահգըթ իտիլմէտիքճէ թագրիր եազըլմալ տըր, Շէյխիւլիս. իլամ էֆէնտի հազրէթլէրի թալա. ֆընտան էօլլէ պիր սէնանամէ զուհու իտէր իթմէք, բաթրիքիսանէնին պիր պիւլիւք պօրճու վար իտի, անինտէ էմիլիլթիլ քեամիլլէ շայէսթէ պիր ատաք Հաճընա կէօնտէրէք. միւսմա. իլէյհ միւֆթի ալէյհինտէ եազըլ. լանլարը լալէքըլլա թահգըթ իթտիր. մէլի, վէ էկէր իշտէ եանըլլըք վէ իլթիմալ վուգու պուլմուշ իսէ, գալիէն

տալա իլլէմէլի իտի, եօգ սահիհէն Հայլար իթթիլա իթմիշէր իսէ, միւֆթէրիլէրին ճէգասըն չէքտիրէք. քէնտույի սալիհէ չըգարմալ, վէ սալթալտանմիշ օլմագրիթ թագրիրալթըլլա գալմալ, վէ պատէզին եազտըլը թագրիրլէրտէ պիւլիւք տիգդաթ իւզըրէ պուլունմալ իտի. պիզիմ պու. սալթըլարը եազմամիշ սէպէպիլլէ թիւրէն եալընը պու. մատտէ օլմաեքալ, իլլա չօգ քէրրէ էմալի վուգու պուլ. առըղու, եանի թագրիրլէրէ մուղայիրինտէ ճէվապ ալլընտըլը իշտիրլիլ տիր:

Իքինճի նօգթա, Հաճընին իսլամ վէ Հայ ֆուգարարը իլէ, էօլլէ պիր էվլիեա մագամընտա թուլթուլան միւֆթինին մուհաքէմէ օլմալարը մատտէ. սի տիր, վագաա, սուրէթիլ զահիթէտէ, պունտա պիւլիւք պիր ատալթթ էսէրի կէօրիլմէքտէ տիր, վէ ֆիլվա. գըտա էսանէն էօլլէ տիր, լաքին չուֆարգ վար տըր քի, միւֆթի էֆէնտիտէ հէմ զէնկիլիլք, հէմ իլիմ վէ հէմ տէ մէշհէպէն նուֆուլ ու թէէս. սիր պուլունտուղու հալտէ, միւտտա. իլէրինտէ իսէ մուղաիրի պուլունմագտա տըր. ֆագաթ, պիր գաշ պիւլիւք իլմիտ վար տըր, պիրինճիսի ատալթթի Շահանէ, իքինճիսի Ս. Մկրտիչ կաթողիկոս հազրէթլէրին զայրէթ վէ տիգդաթլարը, վէ իւլիւնճիսիլ եէնի վալի բաշա հազրէթլէրի հագգը ալիլէրինտէ ալլընա հագգանիլլէթբէր. վէլիլք հալալտիլլէր տիր:

Առ երեսփոխանական ընտրուց Մայր Եկեղեցւոյ, Կիտիկ-Փաշայի և Գուլմագարուի դրսի միացեալ թաղից Միացեալ թաղից երեսփոխաններն Սիմոն էֆ. Մալսուտեան, Ռուբէն էֆ. Կիւլմիւլէրտանեան և Յակոբ էֆ. Թագառուի հրաժարեալ ըլլալով, նորեւն ընտրութեան ընկերակից լինելու պիտի կատարուի յառաջիկայ կիրակի փետր. 13 առաւօտեան ժամը 2 էն մինչեւ 7, Մայր Եկեղեցւոյ Ս. Խաչի կողմը:

Ընտր. ժողովը ընտրուելիք երեք երեսփոխանաց եռապատիկ թուով հետեւեալ ընտրելաց ցանկը Ձեզ կը ներկայացնէ որպէս զի ազատորէն մէջն կամ դրսէն երեք երեսփոխան ընտրէք, իսց ընտրելիք անձնիլիք պէտք է որ Սահմ. 68 և 67 յօդուածոց տրամադրութեանց համապատասխանէ:

1. Ալիբաան	էֆ. Պէլլերեան ոսկերիչ
2. Առաքել	պէյ Տատեան
3. Կարապետ	էֆ. Մալապրեան սալթ.
4. Մանուկ	» Սրապեան
5. Մելքիսէդ	» Տէր Եղիազար. ոսկ.
6. Միքայիլ	» Ընդադարպեան եալ
7. Յօհաննէս	» Քիւրքճիպալեան
8. Նահապետ	» Ռուսինեան տըթու
9. Ստեփան	» Քիւրքճիպալեան ոսկ.

Այս ցանկին հետ ընտրողաց ցանկին ալ Մայր Եկեղեցւոյ բաղը՝ կաթուած ըլլալով ով որ ընտրութեան իրաւունք ունի ու իր անունը ցանկին մէջ արձանագրուած չէ, պէտք է որ մինչեւ յառաջիկայ շաբաթ առաւօտները մինչեւ ժամը 4, Ընտր. ժողովոյ նախագահին ներկայանայ ու իր ընտրողական իրաւունքը հաստատէ:

Ով որ իւր քուէն անձամբ չի կարենայ բերել, պէտք է որ նախկին մը և կամ ուրիշ վրան ստորագրեալ պահարանի մը մէջ ամիսիկելով վստահելի անձի մը հետ որոշեալ պայմանաւորուի խրիկէ:

Ի գիտաց Ընտր. ժողովոյ Մայր Եկեղեցւոյ Կիտիկ-Փաշայի և Գուլմագարուի միացեալ թաղից հախագահ Սահմ. 68-ից Մայր Եկեղեցւոյ

Ա. Չ. Սալմաթօմուլիքի Սահմանափակ ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել արդոյ հասարակութեան թէ փետր. 6-էն ոկսեալ ամեն կիրակի, թաղիս

Արբաճի Պագալ փողոցս, Ս. Թագէտս Բարթուղիմէոս վարժարանը դաստիարակութիւն պիտի ընէ ձրիաբար, Հայերէն, Գաղղիէրէն, Տաճկերէն և այլն:

Ուստի արդոյ հասարակութեան վերոյիշեալ ուսմանց վաւաքող անձինք պարտին յիշեալ վարժարանը գալ:

Ի դիմաց Սահմանափակ ընկ.

Տնօրէն Ժողովոյ Ատենագիր Ատենագետ Գ. Յ. Միլայըճեան Պ. Մեայէլեան

Ա. Չ. Հայկեան գրական հորիզոնէն մօտ ժամանակներս դեռավորօրէն աստղ մ' ինկալով՝ Պէշիկիշալեանի արժանաւոր յայտը՝ Պետրոս Գուրեանի մահը գուռաց բանասիրաց՝ որք նորա ապագային վրայ մեծամեծ յայտը տաճեալով հանդերձ՝ ոչ տակաւ զմայլեցան վայրկի մի իւր երկնածիր հանճարին վրայ: Աւա՛ղ որ կարճատեւ եղաւ նորատի բանաստեղծին կեանքը, զոր ի տղայ տիոց ազգին նուիրած ըլլալով՝ իւր չընազ հոգին կը վառէր հայկական թատրոնը նոր հեղինակութիւններով զարգացնելու եռանդեամբ, որոց ճաշակն արդէն վայելած են մեր ազգային բանասէրք:

Պ. Գուրեան իւր հոգւոյն վսեմ ձիրքերէն քաղած երկասիրութեան ընտիր հատուածներ ժառանգ թողած է մեզ, որք գրական հազարալիտ գանձեր ըլլալով՝ իրաւամբ արժանի են ի լոյս բնծայուելու: Սոյն իսկ նկատմամբ՝ իւսկի տարի ընթերցողիկաց ընկերութիւնը կը փութայ այսօր բարեխառակ հեղինակին գործքերն հրատարակելու և հրատարակութեան արդեւորքը նորա դամբարան վրայ չիլիմ մը կանգնելու. կրկնակի նպատակաւ մասնաժողով մը կազմել Վ. անդամ բաղկացեալ, որոց մէջ գարձապետ ընտրուած է Բէթրաք էֆէնտի Էմէրեան:

Հեղինակին գործոց մէկ մասը՝ որ տասնի չափ արձակ և ոտանաւոր, թատերական և քնարերգական հեղինակութիւններէ կը բաղկանան, առնուազըն 500 երես ուլթաճալ հատորոյ մը մէջ պիտի ամփոփին, որոյ հրատարակութիւնը լրանալէն յետոյ պիտի վաճառուի 1/4 արծ. Մէճիտի:

Մասնաժողովն սկսած է արդէն ձեռագրերն հաւաքել և հրատարակութեան գործին ձեռնարկել, զոր փութացնելու համար բաժանորդագրութեան տոմսակներ հանած է ի գին մէկ մէճիտ:

Կանխաւ բաժանորդ դուրիւ ուզողը պէտք է հետեւեալ տեղերը գիւմէ՝ բաժնետոմս ստանալու համար, որ ընթերցասիրաց ընկերութեան կնքով և մասնաժողովոյ գանձապահին ստորագրութեամբ վաւերացեալ է:

Չագմազ ճըլար, Գաֆաֆեան գրատունը. Մահմուտ փաշա, Պօեաճի Մանուկ աղայի խանութը:

Խսկիւտար, 12 փետր. 1872 Հրատարակիչ Մասնաժողովոյ Ատենագետ Գ. Ա. Չոպան

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Թարաֆը ալիյի հիւրիւմէթի սէնիլէտէն, վիլաեթլէր թալիսինին ահալար հազրէթիսին քեամիլէն վէ սահիհէն անլաշըլմալ նիլթի մէմուհէ վէ միւֆթիսիլլէ, խասթէթէն ժուր. նալըլար թալիսին գըլլընտըլը սըրատա, Գեր. Ներսէս սրբազան տալի, Սալթա. նալթը սէնիլէնին միւլատը ալիսինէ քեամիլէն միւլթալը սուրէթտէ հէր

